

Přeshraniční spolupráce v politice / dokumentech EU

Programy a projekty přeshraniční spolupráce / JS 2024 – 2

STRUKTURA

- PŘÍHRANIČNÍ REGIONY EU: ŽIVÉ LABORATOŘE EVROPSKÉ INTEGRACE (EP 15. 09. 2022) / S. 3
- VIZE PRO EVROPU: BUDOUCNOST PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE (EVR 01. 07. 2021) / 12
- PŘESHRANIČNÍ REGIONY ÚSTŘEDNÍM PRVKEM EVROPY ZÍTKA (EPAO) / 16
- PŘÍRUČKA TIA PŘESHRANIČNÍ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE (**ESPON**, 2019) / 18
- MĚKKÁ SPOLUPRÁCE JAKO STAVEBNÍ KÁMEN ÚZEMNÍ SOUDRŽNOSTI VE FUNKČNÍCH OBLASTECH (ESPON, 2020) / 24
- PŘESHRANIČNÍ FUNKČNÍ OBLASTI DEFINOVANÉ SPOLEČNÝMI VÝZVAMI (ESPON, 2019) / 34
- AEBR STRATEGY (2021) / 40

PŘÍHRANIČNÍ REGIONY EU: ŽIVÉ LABORATOŘE EVROPSKÉ INTEGRACE

(EP 15. 09. 2022)

s ohledem na **předchozí aktivity** EP, EK, EVR, týkající se zejm.

- „Chybějící dopravní spojení v příhraničních regionech“ (2017),
- „Podpora růstu a soudržnosti v příhraničních regionech EU“ (2017),
- evropský přeshraniční mechanismus (2018),
- podpora růstu a soudržnosti v příhraničních regionech EU (2018),
- „Pokyny pro mimořádnou pomoc EU při přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotní péče v souvislosti s krizí COVID-19“ (2020),
- překonání přeshraničních překážek (2020),

-
- „Přeshraniční veřejné služby v Evropě“ (2021),
 - „Strategie pro zajištění plně funkčního a odolného schengenského prostoru“ (2021),
 - „Vize pro Evropu: Budoucnost přeshraniční spolupráce (2021)

 - tři tematické publikace a zprávu Komise a AEBR (2021):
 - „More and better cross-border public services“ (Četnější a kvalitnější přeshraniční veřejné služby)
 - „Vibrant cross-border labour markets“ (Pulzující přeshraniční trhy práce)
 - „Border regions for the European Green Deal“ (Přihraniční regiony pro Zelenou dohodu pro Evropu)
 - „B-solutions: Solving Border Obstacles. A Compendium 2020-2021“ (B-solutions: řešení překážek souvisejících s hranicemi. Přehled za roky 2020–2021, 2021)

 - kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (2021)

SITUACE V PŘÍHRANIČNÍCH ÚZEMÍCH / 1

- EU a její bezprostřední sousedé v ESVO mají **40 vnitřních pozemních hranic a vnitřních příhraničních regionů, tyto regiony pokrývají 40 % území EU, jsou domovem 30 % obyvatelstva EU, produkují téměř jednu třetinu jejího HDP** a mají značný potenciál ještě více posílit její hospodářství
- příhraniční regiony, většinou **se vyznačují** nízkou hustotou obyvatelstva (venkovské oblasti), potýkají se s méně příznivými podmínkami pro rozvoj a obecně dosahují horších hospodářských výsledků než ostatní regiony ve členských státech, jejich hospodářský potenciál není plně využíván;
- **přetrvává** řada správních, jazykových a právních překážek, které brání udržitelnému růstu, socioekonomickému rozvoji a soudržnosti mezi příhraničními regiony i uvnitř nich
- v evropské politice soudržnosti je třeba ještě **posílit** skutečný přístup zdola nahoru a že instituce a subjekty, které mají blízko k občanům, jako jsou ESÚSy, by měly být pověřeny přímější správou finančních prostředků z rozpočtu politiky soudržnosti EU
- uzavření státních hranic v důsledku pandemie COVID-19 odhalilo jedinečnou **zranitelnost a vzájemnou závislost** evropských přeshraničních regionů;
- **narušení** volného pohybu zboží, služeb, osob a základního zdravotnického vybavení mělo neblahé hospodářské důsledky;

SITUACE V PŘÍHRANIČNÍCH ÚZEMÍCH / 2

- ▶ pandemie COVID-19 rovněž vedla k pozoruhodným **projevům solidarity** mezi sousedními členskými státy jak na celostátní, tak na místní úrovni
- ▶ **malé a přeshraniční projekty** hrají v tomto ohledu důležitou úlohu při sbližování lidí, a tím otevírají nové možnosti pro udržitelný místní rozvoj a přeshraniční spolupráci;
- ▶ hromadné odchody z příhraničních regionů, zejména **mladých lidí a kvalifikované pracovní síly**, dokládají nedostatek ekonomických příležitostí v těchto regionech a způsobují, že tyto regiony jsou z hlediska zaměstnanosti a udržitelného hospodářského rozvoje ještě méně atraktivní;
- ▶ jedinečná zranitelnost příhraničních regionů vyžaduje změny v metodách financování v těchto regionech, aby byly pro příhraniční regiony konečně vytvořeny **rovné podmínky** s centrálními oblastmi
- ▶ odhaduje se, že přijetí návrhu nařízení o evropském přeshraničním mechanismu (ECBM), který Komise zveřejnila v květnu 2018 na doporučení bývalého lucemburského předsednictví Rady, by pomohlo překonat nejméně 30 %, a pravděpodobně dokonce 50 % zjištěných **překážek** přeshraniční spolupráce;

ZVLÁŠTNÍ CHARAKTERISTIKY PŘÍHRANIČNÍCH REGIONŮ

- EU by měla těmto regionům při posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti věnovat zvláštní pozornost;
- v jednotlivých regionech liší v závislosti na právních, správních, jazykových, kulturních, socioekonomických, environmentálních, demografických a zeměpisných podmínkách
- požaduje zapojení místních orgánů a komunit a využívání individuálních přístupů, které by **byly integrované, šité na míru a specifické** pro daný region, jako součást rámce víceúrovňové správy
- doporučuje zahájit iniciativu EU zaměřenou na poskytování jazykových kurzů jazyků sousedních států za nízkou cenu pro účastníky ve všech regionech NUTS-3, jejichž území sousedí se sousedním členským státem
- požaduje, aby na začátku každého nového programového období počínaje obdobím 2028–2034 bylo 0,26 % rozpočtu politiky soudržnosti EU vyčleněno výhradně na rozvoj příhraničních regionů (**„miliarda pro pohraničí“**);
- požaduje, aby ESÚS nebo srovnatelné struktury obdržely vysokou míru **autonomie**, pokud jde o využívání finančních prostředků a výběr projektů

ODOLNOST PROSTŘEDNICTVÍM UŽŠÍ SPOLUPRÁCE INSTITUCÍ

- ▶ konstatuje, že iniciativa „b-solutions“ umožnila poskytnout orgánům v příhraničních regionech **právní a správní podporu a vyřešit 90 případů překážek jejich interakcí**, ale také zlepšení prostřednictvím podpory poskytované na usnadnění přístupu k zaměstnání, podpory mnohojazyčnosti v příhraničních oblastech a sdružování zdravotnických zařízení;
- ▶ uznává důležitou úlohu, kterou hrají při prosazování společných zájmů a v oblasti přeshraniční spolupráce **makroregiony, euroregiony, neziskové organizace a sdružení**
- ▶ pro 150 milionů obyvatel vnitřních přeshraničních oblastí je zásadní **přístup k veřejným službám**, kterému však často brání množství právních a správních překážek (zejména pokud jde o zdravotní služby, dopravu, vzdělávání, mobilitu pracovních sil a životní prostředí;
- ▶ vyjadřuje v této souvislosti hluboké politování nad tím, že **legislativní proces týkající se evropského přeshraničního mechanismu byl zmrazen Radou**
- ▶ vítá přijetí **pilotního projektu Integrovaná iniciativa pro přeshraniční reakci na krize** (CB-CR11), jehož cílem je posílit odolnost příhraničních regionů vůči budoucím krizím; naléhavě vyzývá Generální ředitelství Komise pro regionální a městskou politiku, aby tento projekt realizovalo

ČETNĚJŠÍ A KVALITNĚJŠÍ PŘESHraniČNÍ VEŘEJNÉ SLUŽBY

- ▶ atraktivita přeshraničních oblastí pro život a investice značně závisí na kvalitě života, dostupnosti veřejných a obchodních služeb pro občany a podniky a na kvalitě dopravy, což jsou podmínky, které lze splnit a udržovat pouze **v úzké spolupráci mezi celostátními, regionálními a místními orgány a podniky na obou stranách hranice**;
- ▶ vyzdvihuje potenciál, který k posílení přeshraničních dopravních spojení nabízejí **měkká opatření**, jako je lepší koordinace jízdnicích řádů veřejné dopravy, inkluzivní plánování a využívání na míru uzpůsobených inovací přeshraničními místními a regionálními orgány, které mají dostatečnou autonomii ke sledování společných cílů;
- ▶ vyzývá k větší digitalizaci veřejných služeb a k posílení politik interoperability s cílem zajistit, aby **digitální veřejné služby byly standardně interoperabilní a přeshraniční**;

DYNAMICKÉ PŘESHraniČNÍ TRHY PRÁCE

- chybí konkrétní posouzení a srovnávací statistiky, které by poskytly přehled o socioekonomické situaci přeshraničních malých a středních podniků (ty se podílejí 67 % na celkovém počtu pracovních míst a téměř 60 % na přidané hodnotě v EU)
- do konce roku 2020 bylo dosaženo pouze 68 % cílů pro rok 2023 v oblasti **přeshraniční mobility pracovních sil**, zatímco v jiných oblastech bylo cílů dosaženo až do výše 495 %
- **politika soudržnosti** by měla být více zaměřena na investice do lidských zdrojů, posílení prostřednictvím účinné kombinace investic do inovací, lidského kapitálu, řádné správy věcí veřejných a institucionální kapacity
- zajistí přístup k cílenému vzdělávání a odborné přípravě na obou stranách hranic tím, že bude **poskytovat společné vzdělávací služby, zajišťovat vzájemné uznávání diplomů, dovedností a kvalifikací a podporovat učení;**

PŘÍHRANIČNÍ REGIONY PRO ZELENOU DOHODU PRO EVROPU

- ▶ poukazuje na to, že příroda, klima, přírodní katastrofy a nemoci se nezastavují na státních hranicích, a vyzývá ke koordinované a soudržné ochraně lokalit sítě **Natura 2000** s cílem zajistit integrovanější prováděcí opatření;
- ▶ vyzývá Komisi, aby pečlivě sledovala přeshraniční složku celostátních a regionálních strategií pro přizpůsobení se **změně klimatu** tím, že stanoví konkrétní opatření na podporu vhodných řešení;
- ▶ vyvíjet společná přeshraniční na míru uzpůsobená preventivní opatření proti přírodním katastrofám;
- ▶ zdůrazňuje povinnost členských států v rámci mechanismu **civilní ochrany** Unie pravidelně provádět posouzení rizik a analýzy scénářů katastrof, které zahrnují přeshraniční spolupráci
- ▶ je zásadní vzájemná důvěra, politická vůle a flexibilní přístup zúčastněných stran na více úrovních, včetně občanské společnosti; vyzývá proto k lepší koordinaci a dialogu a k další výměně osvědčených postupů mezi orgány;

VIZE PRO EVROPU: BUDOUCNOST PŘESHraničNÍ SPOLUPRÁCE (EVR 01. 07. 2021)

- Klíčový aspekt integračního projektu EU
- Požadavek na opětovné zařazení na čelní místo politického programu / na základě zkušeností souvisejících s pandemií COVID-19

Záchranné služby, zdravotnictví a budoucí krize

- Ponechat otevřené vnitřní hranice EU
- Včas konzultovat s místními a regionálními orgány
- Umožnit volný pohyb pracovníků a vozidel IZS přes hranice
- Vypracovat společné přeshraniční plány pro stav nouze

Hlubší integrace přeshraničních regionů

- Prosazovat rozvoj funkčních obytných území
- Zohledňovat v přípravě politik EU přeshraniční aspekt
- Výzva EK, EUROSTATu a vnitrostátním statistickým úřadům k systematickému shromažďování dat mapujících přeshraniční toky
- Formulovat společné strategie pro integrované přeshraniční oblasti
- Uznat ESÚSy jako správní subjekty způsobilé pro všechny výzvy EU
- Usilovat o vzájemné uznávání kvalifikací a práv občanů a podniků

Lepší přeshraniční dopravní a komunikační spoje

- Podporovat propojení a intermodalitu při pozemních (a námořních) hranicích

Rozvoj přeshraničních služeb

- Řešit potřeby obyvatel příhraničních regionů čelících demografickým výzvám
- Vytvořit lákavou nabídku pro občany a turisty na obou stranách hranice
- Zlepšit přístup k audiovizuálnímu obsahu, mj. omezením zeměpisného blokování
- Usnadnit přijímání právních předpisů upravujících postavení příhraničních pracovníků

Rozvoj integrovaných přeshraničních trhů práce

Posílení přeshraniční správy

- Získat pro euroregiony, pracovní uskupení nebo přeshraniční ESÚSy významnější postavení

Rozvíjení společného pocitu přeshraniční identity

- (vedle hospodářské spolupráce) rozvíjet kulturní přístup, zdůrazňující hmotné a nehmotné dědictví, mj. jako příležitost k pravidelným interakcím a budování vzájemné důvěry
- Podporovat pravidelné kulturní, vzdělávací a sportovní přeshraniční akce a festivaly

Zlepšování právní úpravy pro silnější příhraniční regiony

- Navrhnout nástroj pro koordinaci mezi členskými státy při provádění směrnic EU, aby se na hranicích nevytvářely nové právní překážky
- Uznat úlohu euroregionů coby klíčového nástroje evropské integrace a soudržnosti, k tomu posílit související finanční podporu

Zlepšení evropské územní spolupráce

- Investovat větší objem prostředků do mezilidských projektů (people-to-people, mikroprojektů)
- Zdůraznit význam součinnosti a doplňkovosti mezi přeshraniční spoluprací a evropskými programy
- Pořádat přeshraniční dialogy s občany
- Zavést stálé konzultační mechanismy, jejichž prostřednictvím by občané mohli přispět ke konferenci o budoucnosti Evropy

Vnější rozměr přeshraniční spolupráce

- Přispět k posílení spolupráce EU se sousedními zeměmi / na vnější hranici
- Přeshraniční spolupráce klíčovým prvkem dlouhodobého řešení humanitární krize v Evropě a jejím sousedství
- Klíčová úloha přeshraničního programu PEACE na irsko-severoírské hranici
- Spolupráce v oblasti Severního moře a s městy a regiony Spojeného království
- Nejvzdálenější „evropské“ regiony (Karibik, Indický oceán, západní pobřeží Afriky)
 - Migrační pohyby, nelegální obchod, přírodní katastrofy, zdravotní krize
 - V rámci společné strategie vypracovat akční plány pro každou z těchto oblastí

PŘESHraniční REGIONY ÚSTŘEDNÍM PRVKEM EVROPY ZÍTŘKA

(prohlášení Evropské přeshraniční aliance občanů)

Od vytvoření jednotného trhu a schengenského prostoru vzniklo v příhraničních regionech mnoho nových příležitostí, přičemž tyto regiony v mnoha případech přestaly být okrajovými oblastmi a staly se oblastmi růstu.

1. vyzýváme k tomu, aby se přeshraniční regiony opět staly **jedním z ústředních bodů politické a legislativní agendy Evropské unie**;
2. vyzýváme EU, aby příhraniční regiony a přeshraniční seskupení **aktivně zapojila do konference o budoucnosti Evropy**.
3. zdůrazňujeme, že je nutné, aby pohraniční orgány disponovaly **náležitými pravomocemi, vyčleněnými zdroji a zrychlenými postupy**
4. vyzýváme Evropský parlament, Radu a Evropskou komisi, aby dokončily jednání o navrhovaném **nařízení o evropském přeshraničním mechanismu**

-
5. vyzýváme orgány EU a místní, regionální a celostátní orgány, aby **odstranily veškeré právní a administrativní překážky** bránící volnému pohybu, přeshraniční práci, společným přeshraničním veřejným službám, spolupráci záchranných a zdravotních služeb a spolupráci jakéhokoli druhu
 6. doporučujeme, aby EK provedla **posouzení přeshraničního územního dopadu**, která by se zabývala nejen tím, jaké důsledky pro příhraniční regiony mají právní předpisy EU, ale rovněž tím, jaké důsledky pro příhraniční regiony má nedostatečná koordinace při provádění právních předpisů EU.
 7. vyzýváme členské státy a regiony, aby zřídily **přeshraniční střediska pro sledování přeshraniční integrace** a zjišťování a odstraňování přeshraničních překážek
 8. vyzýváme EU, aby vytvořila účinný rámec pro **přeshraniční veřejné služby**, a umožnila tak jejich účinné uplatňování v praxi
 9. vyzýváme orgány EU a členské státy, aby příhraniční regiony aktivně zapojovaly do všech fází provádění **Zelené dohody pro Evropu, nástroje na podporu oživení Next Generation EU a podobných budoucích dalekosáhlých politik**
 10. vyzýváme orgány EU, aby zaručily **minimální úroveň přeshraniční spolupráce** v případě globálních, evropských nebo regionálních krizí, jako je pandemie COVID-19

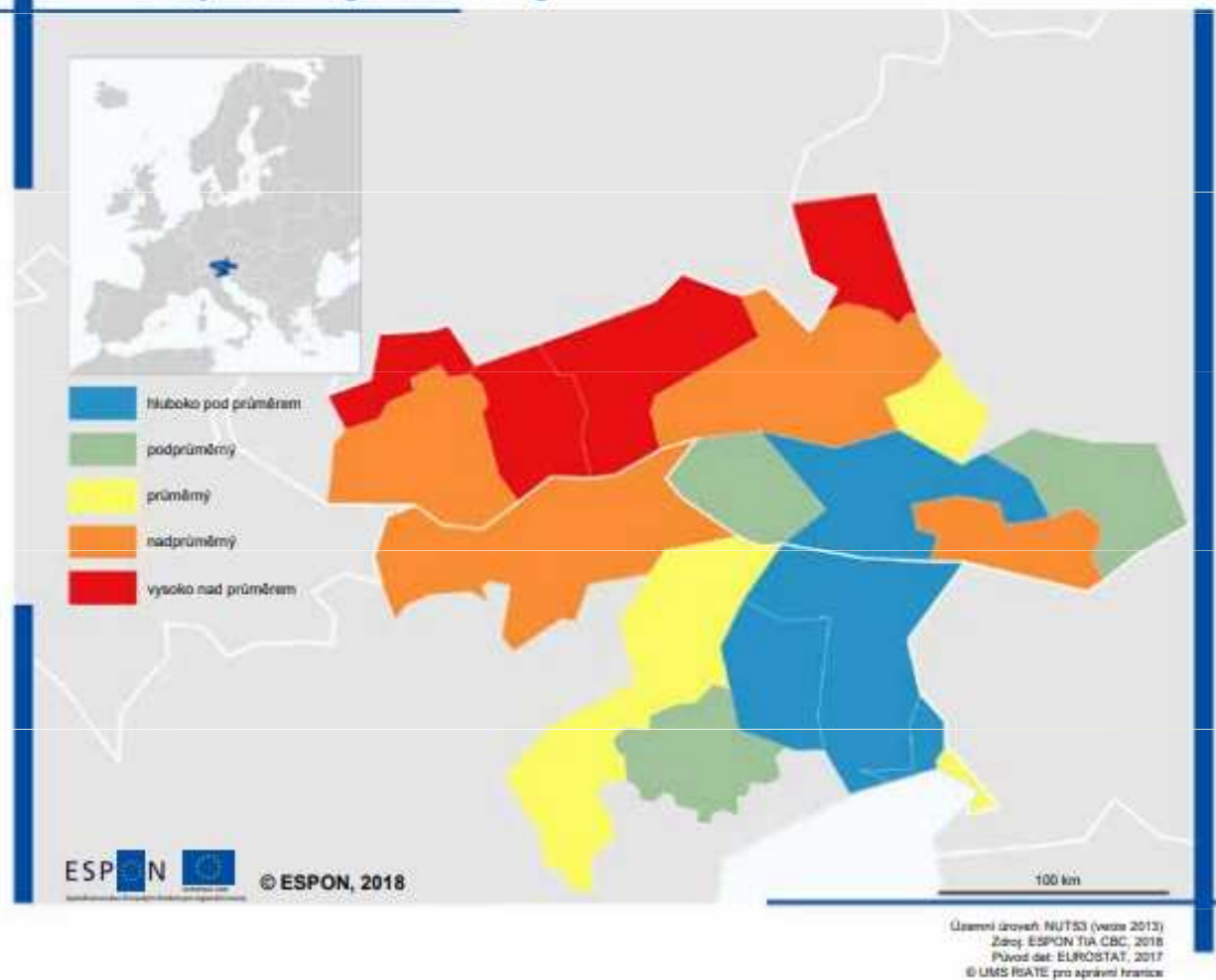
PŘÍRUČKA TIA PŘESHraniČNÍ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE (ESPON, 2019)

- ▶ Návod/Methodika
 - ▶ jak provádět ex post hodnocení územních dopadů přeshraniční spolupráce (Cross-border cooperation programme **territorial impact assessment**)
 - ▶ účelem je poskytnout přehled o územním dopadu programu přeshraniční spolupráce.
- ▶ Hodnocení dopadu není totéž co evaluace
 - ▶ hodnocení územního dopadu je „normativně slepé“; neposkytuje posouzení toho, zda program dosáhl svých cílů či nikoli nebo zda jsou pozorované dopady „dobré“ nebo „špatné“.
Cílem TIA je zachytit dopady, včetně těch, které nebyly programem zamýšleny. To může přispět k evaluaci, ale nepředstavuje to evaluaci samotnou.
- ▶ <https://www.espon.eu/participate/espon-your-country/czech-republic>

Obrázek 2.2:

Kontextová mapa – regionální rozdíly v HDP na obyvatele

HDP na obyvatele v regionech Interreg V-A AT-IT

Zdroj: Consortium 2019

Příloha č. 1

Společné ukazatele přeshraniční spolupráce

EVROPSKÁ INTEGRACE

Čekací doba kvůli hraničním kontrolám

Doba platnosti a náklady na uznávání odborných kvalifikací

Přístup k trhu s přeshraničním bydlením (počet přeshraničních bydlení)

Přístup k službám zaměstnanosti v sousední zemi

Počet přeshraničních pracovníků

Počet přeshraničních umístění (EURES)

Přístup přeshraničních pracovníků, zaměstnavatelů a občanů k digitálním systémům

Vývoj situace přeshraničních občanů/pracovníků/společností s ohledem na

- daně,
- sociální zabezpečení,
- vzdělání,
- bydlení,

ve srovnání s předchozími roky

Potenciální dostupnost přeshraničního území silniční/železniční/leteckou dopravou ve srovnání s předchozími roky

Dosažení vzdělání: počet přeshraničních diplomů

Počet hodin kurzů absolvovaných v příslušném cizím jazyce

Přeshraniční rozdíl: Genderová rovnováha v zaměstnanosti

RCR 85 – Účastníci společných akcí 6-12 měsíců po dokončení projektu

REGIONÁLNÍ KONKURENCESCHOPNOST A UDRŽITELNÝ HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ

HDP přeshraničního území, míra nezaměstnanosti

Vývoz z přeshraničního území

Investice společnosti na přeshraničním území

Ceny nemovitosti

Investice/počty sociálního bydlení

Příjmy domácností, počet domácností pobírajících sociální dávky

environmentální ukazatele (znečištění ovzduší, voda, využívání půdy, biodiverzita, podíl energie z obnovitelných zdrojů, počet automobilů na domácnost)

Počet malých a středních podniků/společností s přeshraničním podnikáním

Přeshraniční spoje veřejné dopravy (ve srovnání s předchozími lety)

Přeshraniční propojení energetických sítí (ve srovnání s předchozími roky)

Zaměstnanost v různých odvětvích (zemědělství, výzkum a inovace, technologie...)

Hospodářský růst (HDP na obyvatele)

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo na km²

Patentové přihlášky na milion obyvatel

Rozvoj regionální infrastruktury informačních a komunikačních technologií

RCR 79 – Společné strategie/akční plány organizací při dokončení projektu/po jeho dokončení

RCR 80 – Společné pilotní činnosti organizací prováděné nebo rozšiřované při dokončení projektu/po jeho dokončení

RCR 81 – Účastníci, kteří dokončili společné vzdělávací programy

PŘEHRANIČNÍ SOUDRŽNOST

Vývoj systému přeshraniční správy

Počet přeshraničních institucí (počet ESÚS atd.)

Obecné porozumění sousedním jazykům

Procento žáků/studentů, kteří se učí sousední jazyk (různé školy, vysokoškolské vzdělávání)

Kvalita přeshraniční spolupráce:

- obce
- služby zaměstnanosti
- vzdělávací instituce
- kulturní organizace
- nemocnice/ambulace
- daňové orgány
- policejní sbory
- krizové řízení
- organizace veřejné dopravy

ve srovnání s předchozími roky

Počet přeshraničních infrastrukturních projektů v odvětvích dopravy/energetiky (ve srovnání s předchozími čísly)

Smýšlení občanů/společností ohledně

- hranice
- přeshraničních institucí
- sousedním regionu
- EU
- Evropské projekty (INTERREG)

RCR 82 – Řešení nebo zmírnění právních nebo správních překážek

RCR 83 – Osoby, na něž se vztahují podepsané společné dohody

RCR 84 – Organizace spolupracující v přeshraničním režimu 6-12 měsíců po dokončení projektu

RCR 86 – Zúčastněné strany/instituce s posílenou kapacitou spolupráce přesahující státní hranice

Příloha č. 6

Vytváření dat o ukazatelích prostřednictvím kvalitativních metod

Tabulka A.1:
Vzorový dotazník

OTÁZKA	HODNOCENÍ 0-4	VYSVĚTLENÍ/ POZNATKY
Jak hodnotíte kvalitu přeshraniční spolupráce subjektů veřejného sektoru v roce 2018 ve srovnání s rokem 2014?		
Jak hodnotíte kvalitu přeshraniční spolupráce společností v roce 2018 ve srovnání s rokem 2014?		
Jak hodnotíte strukturu přeshraniční správy v roce 2018 ve srovnání s rokem 2014?		
Jak hodnotíte překážky v oblasti daní, které se dotýkají přeshraničních pracovníků a společností?		
Jak hodnotíte překážky v oblasti sociálního zabezpečení, které se dotýkají přeshraničních pracovníků a společností?		
...

MĚKKÁ SPOLUPRÁCE JAKO STAVEBNÍ KÁMEN ÚZEMNÍ SOUDRŽNOSTI VE FUNKČNÍCH OBLASTECH (ESPON, 2020)

- Tyto **teze politik** se zabývají tzv. měkkou územní spoluprací a tím, jak může program ESPON **podpořit procesy spolupráce** na základě požadavků zainteresovaných subjektů pomocí schematického znázornění území a uspořádání správy s cílem podpořit dialog s těmi, kteří se podílejí na **rozvoji oblastí komunální, přeshraniční, nadnárodní nebo makroregionální spolupráce**.
- Tato publikace je určena především tvůrcům politik a odborníkům z praxe na různých úrovních, kteří se zabývají diskusí o modelech a perspektivách územního rozvoje **přesahujících administrativní a statistické hranice**, zaměřenou na územní politiku více orientovanou na výsledky **prostřednictvím participativních procesů**.
- Měkké formy spolupráce pomáhají navrhovat a realizovat řešení **orientovaná na výsledky**, ve vztahu k nimž si příslušné subjekty vytvořily pocit odpovědnosti a angažovanosti.

CO JE TO MĚKKÁ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE?

- ▶ Měkké formy spolupráce pomáhají navrhovat a realizovat řešení **orientovaná na výsledky**, ve vztahu k nimž si příslušné subjekty vytvořily pocit odpovědnosti a angažovanosti.
- ▶ měkká územní spolupráce není alternativou, ale **doplňkem „tvrdých“ struktur**.
 - ▶ Tvrdé struktury jsou dlouhodobě stabilní, mohou mít větší demokratickou legitimitu a jsou lépe vybaveny pro řešení střetů zájmů.
- ▶ Měkké struktury mohou pomoci zapojit do územní správy **širší okruh aktérů**. Jsou lépe vybaveny pro **experimentování** a provádění strategií založených na **konsensu**. Měkké iniciativy mohou přitvrdit, když se ukáže, že je nutné formalizovat jejich fungování a kompetence.
- ▶ hlavní složky:
 - ▶ střednědobá až dlouhodobá integrační perspektiva, není omezena realizací jediného projektu;
 - ▶ snaha o posílení kapacit zúčastněných aktérů tak, aby se staly **aktéry svého vlastního rozvoje**;
 - ▶ snaha o posílení spolupráce s cílem podpořit funkční vztahy a využít sblížení zájmů;
 - ▶ snaha o obnovení **vztahů mezi institucionálními úrovněmi, odvětvími činnosti a různými typy subjektů** (např. nevládních organizací, soukromých společností, místních a regionálních orgánů, agentur).

PROČ MĚKKÁ SPOLUPRÁCE?

POLITICKÝ KONTEXT: MĚKKÁ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCE JAKO STAVEBNÍ KÁMEN EVROPSKÉ SNAHY O ÚZEMNÍ SOUDRŽNOST

- ▶ Návaznost na Cíl politiky 5 – „*Evropa blíže občanům podporou udržitelného a integrovaného rozvoje všech typů území a místních iniciativ*“
- ▶ integrovaný územní rozvoj víceodvětvový, víceúrovňový a vícestranný
- ▶ Program ESPON posoudil **dvanáct iniciativ** měkké územní spolupráce z celé Evropy
 - ▶ přispívá k zásadám politiky územní soudržnosti, tj. partnerství a subsidiarity, a může vést k přijetí **strategií integrovaného územního rozvoje** zaměřených na funkční oblasti
 - ▶ pomáhá rozšířit okruh aktérů zapojených do tvorby a provádění politik
 - ▶ pomocí orgánům veřejné správy na všech geografických úrovních podporují funkční integraci
 - ▶ dále rozvíjet stávající řešení kombinace finančních nástrojů s evropskými strukturálními a investičními fondy
 - ▶ politiku soudržnosti **méně omezovat administrativními hranicemi**, aby tak byla blíže potřebám evropských občanů a podniků.

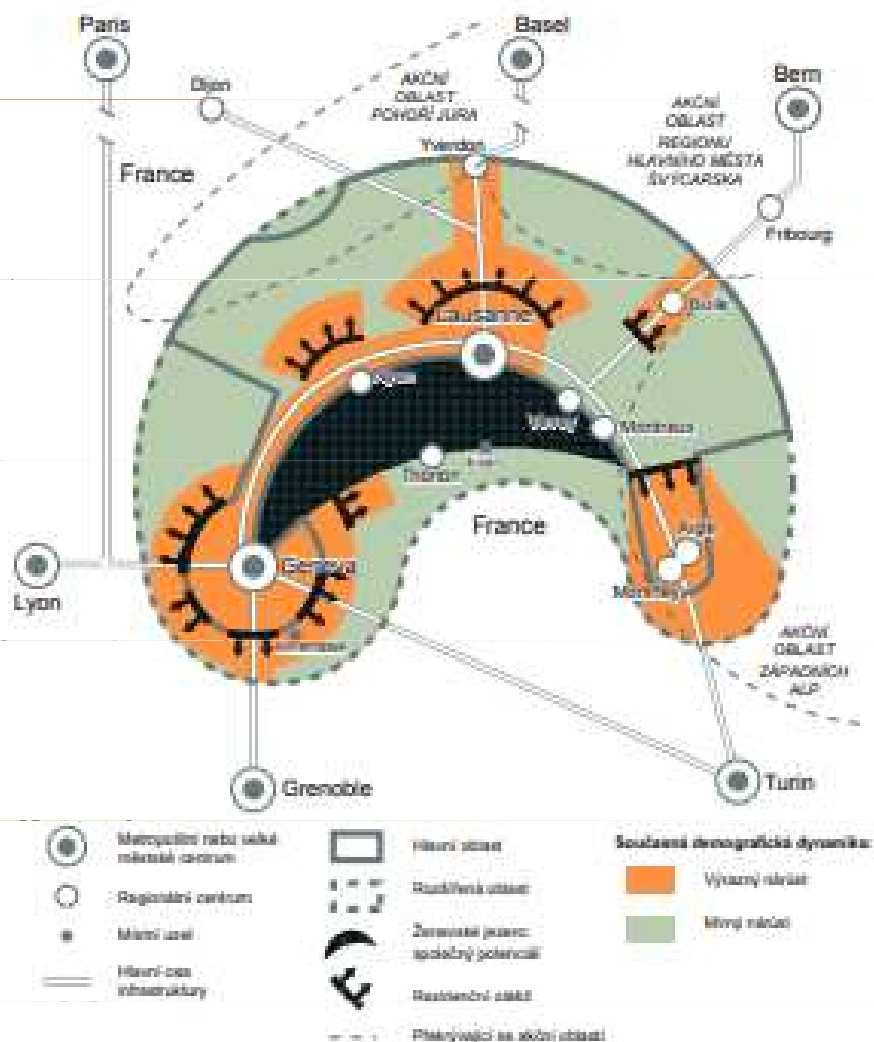
MAPOVÉ SNÍMKY +x INSTITUCIONÁLNÍ MAPY

NÁSTROJE VYUŽÍVANÉ V MĚKKÉ ÚZEMNÍ SPOLUPRÁCI

- schematická zobrazení území pro potřeby spolupráce, včetně geografických prvků, socioekonomických vzorců a (vnímané) dynamiky spolupráce, obvykle společně vytvářené zainteresovanými subjekty v rámci organizovaného participačního procesu
- syntetizuje kvalitativní a kvantitativní důkazy, může fungovat jako vstupní materiál pro diskuse mezi zúčastněnými stranami
- Využívá se k syntéze výstupů například ze statistických analýz, tematických map, revizí dokumentů a rozhovorů
- očistí nerelevantní zdroje informací a představuje pouze vzorce, které se jeví relevantní
- syntetizují způsob, jakým jsou správní jednotky a subjekty spolupráce geograficky uspořádány, mj. identifikují způsoby, jakými mohou být správní jednotky vzájemně propojeny
- napomáhají pochopit institucionální kontext měkké územní spolupráce.

**Využití webové aplikace ACTAREA,
kterou vyvíjí program ESPON.**

Obrázek 1
Příklad mapového snímku: Metropolitní akční oblast Ženevského jezera

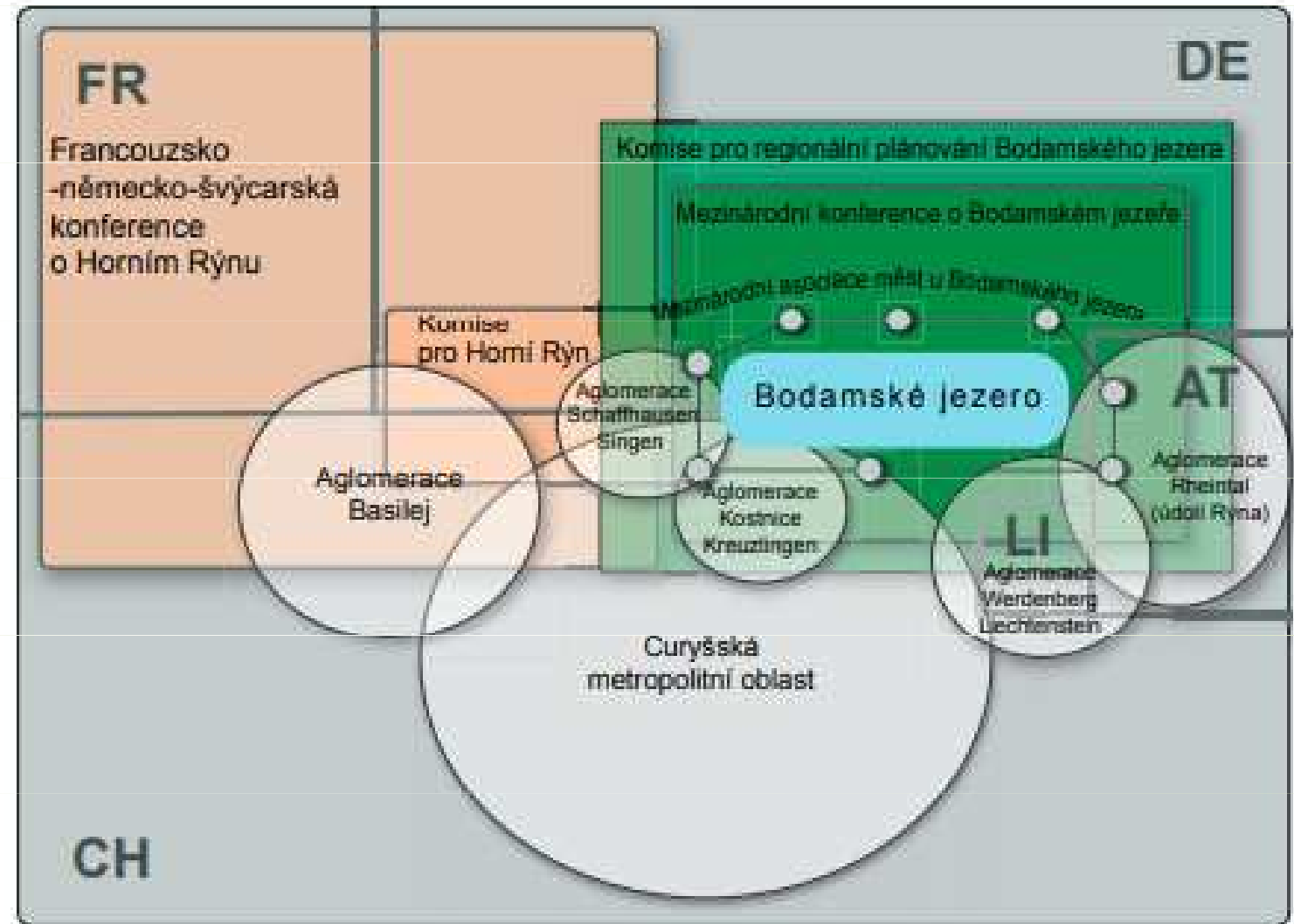
Zdroj: ESPON ACTAREA, 2017

Metropolitní akční oblast Ženevského jezera

- rozvoj v oblasti spolupráce je nevyvážený
- obyvatelstvo, hospodářské aktivity i dopravní infrastruktura jsou soustředěny na severním (švýcarském) břehu jezera.
- hlavními prioritami spolupráce řízení a usměrňování růstu a omezení rozrůstání měst**
- rozdíly v pracovních příležitostech, kupní síle a cenách nemovitostí vytvářejí značné toky dojíždějících, napětí na trhu s bydlením a dopravní zácpy.

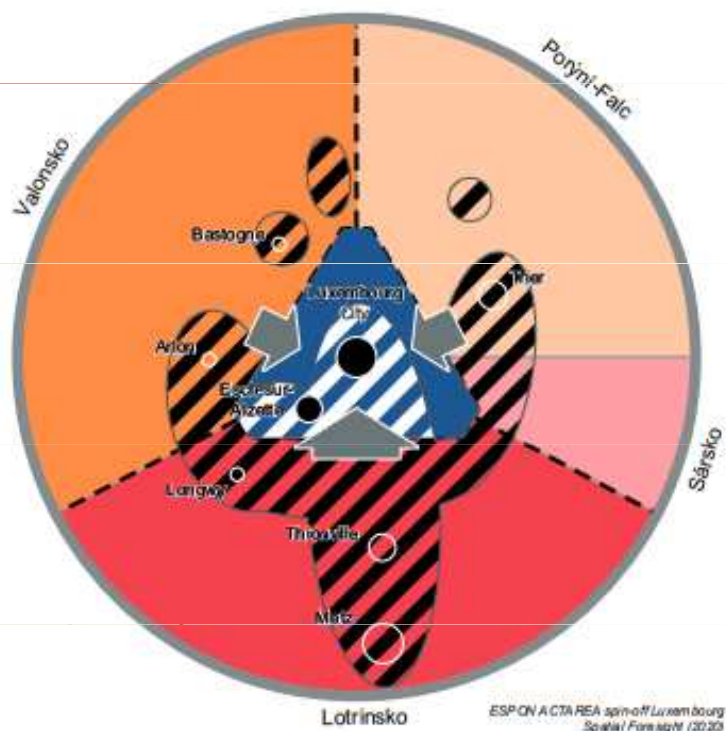
Obrázok 2

Příklad institucionální mapy: Konference o územním rozvoji Bodamského jezera

Obrázek 3

Trhy práce a dojíždění do zaměstnání v přeshraničním funkčním regionu Lucemburku

Funkční zóna:
Lucemburská dojížděková oblast

○ Funkční oblast:
dojížděková zóna
(efektivní a potenciální)

▨ Oblasť
intenzivní dojížděky

↑ 10 000
↓ 5 000
Toky pracovníků
do Lucemburku

- - - Státní hranice

Protichůdné situace
na regionálních trzích práce

Aktivní obyvatelstvo
(trend 2010–2020)

Narůstající

Stabilní

Klesající

15%

9%

15%

9%

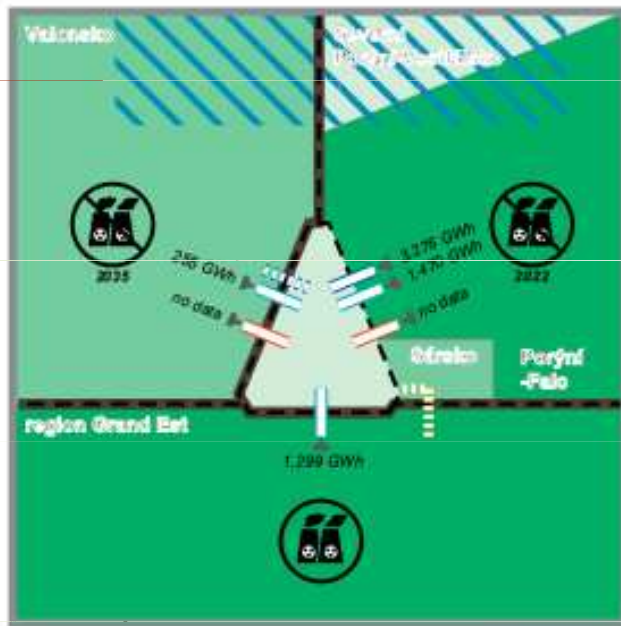
Úroveň nezaměstnanosti
(koniec roku 2019 –
před zkolabováním COVID-19)

Přeshraniční funkční region Lucemburku

- ▶ proces vytváření vize pro přeshraniční funkční oblast Lucemburska do roku 2050 („Lucembursko v přechodu“), založena na zásadách uhlíkové neutrality a odolnosti
- ▶ syntézy dostupných podkladů o přeshraničních funkčních závislostech a vzájemných vztazích, a to ze tří tematických hledisek
- ▶ cílem bylo shrnout dostupné důkazy komunikativním způsobem.
- ▶ fungování **trhů práce** je do značné míry určeno dobou cestování mezi jednotlivými místy, tj. kombinací fyzické vzdálenosti, vybavenosti infrastrukturou a funkční veřejné dopravy
- ▶ vyčleňuje oblasti postižené intenzivní vyjížděkou a dojížděkou a ukazuje, že dojížděka z Francie je přibližně dvakrát větší než z Belgie a Německa.

Obrázek 4

Výroba a dodávky energie v přeshraničním funkčním regionu Lucemburku

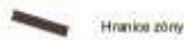
ESPONACTAREA spin-off Luxembourg
Spatial Foresight (2020)

Funkční zóna:
Velký region rozšířený

Funkční zóna - energie

Zóna sítě

Hranice zóny

Státní hranice

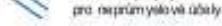

Hranice spolkových zemí (Hámské)

Propojení mezi sítěmi

Elektrina: propojení pro neprůmyslové účely

Elektrina: propojení pro průmyslové účely

Zemní plyn

Vodík

Aktivní připojení

Neaktivní nebo potenciální připojení (pouze infrastruktura)

Výroba elektřiny

Podíl elektřiny z obnovitelných zdrojů: poměr výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů k celkové spotřebě elektřiny

Nizký (<11 %)

Střední (15-20 %)

Vysoký (> 40 %)

Vysoký potenciál pro výrobu energie z větru

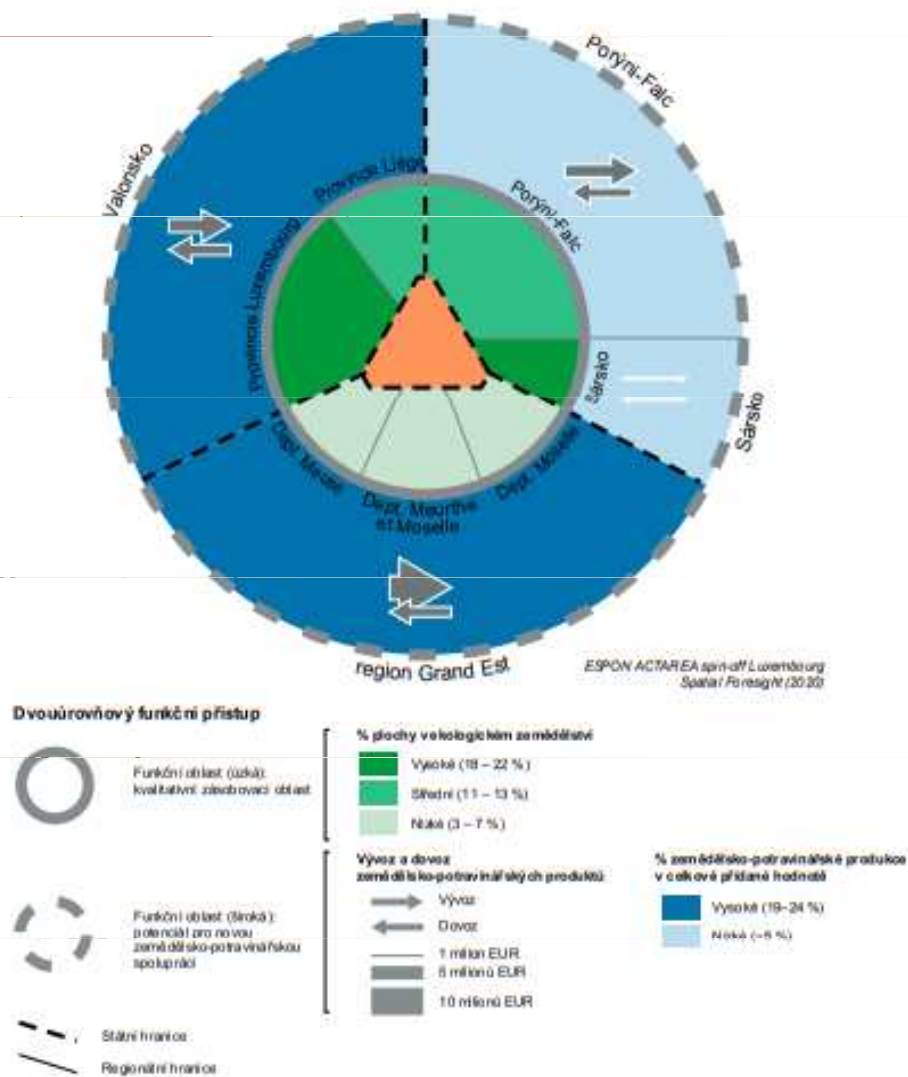
Pokračující výroba elektřiny z jádra

Předpokládané odstavení výroby elektřiny z jádra (statue)

► **Zásobování energií** je ovlivněno kapacitou propojení mezi národními distribučními systémy a institucionálním uspořádáním energetických trhů. Snímek mapy výroby a poskytování energie, zaměřený na elektřinu, plyn a vodík, ukazuje politické výzvy v přeshraničním měřítku.

► Hlavním cílem je **omezit dopad spotřeby elektřiny na klima** v Lucembursku. Sousední území jsou pak charakterizována na základě poměru výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů k celkové spotřebě elektřiny, což představuje ukazatel úrovně rozvoje těchto výrobních činností.

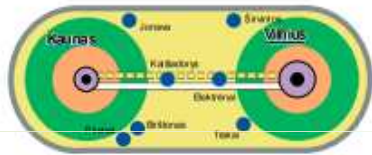
Obrázek 5
Zásobování potravinami a související hodnotové řetězce v přehraničním funkčním regionu Lucemburku

- Při organizaci **potravinových hodnotových řetězců** se věnuje pozornost snižování počtu potravinových mil, tj. vzdálenosti, kterou potraviny urazí z farmy na talíř. Veřejné politiky v této oblasti musí rovněž zohledňovat úspory z rozsahu, neboť ty hrají významnou roli při vytváření nákladově efektivního a konkurenceschopného potravinářského průmyslu.
- Pokud jde o produkci potravin, zaměřuje se mapový snímek na dvě geograficky vymezená měřítka, v každém měřítku se problémy liší.
 - na **bezprostředně sousedící oblasti** pro místní zásobování potravinami / je kladen důraz na podíl *ekologického zemědělství*
 - na **sousední regiony** jako celek z hlediska obchodu a organizace zemědělsko-potravinářského odvětví / identifikovány koncentrace *velkých průmyslových subjektů* v zemědělsko-potravinářském sektoru.

Regionální partnerství Vilnius-Kaunas

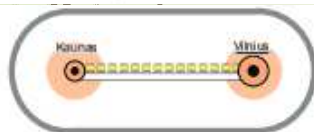
Obrázek 6
Regionální partnerství Vilnius-Kaunas

Krok 1 – Koordinovaný rozvoj v centrech měst se zaměřením na bezprostřední okolí železničních stanic

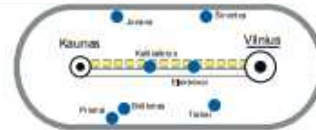
Krok 2 – Lepší spolupráce a koordinace mezi městskými a okresními samosprávami

Krok 3 – Služování okolních obcí v dojezdové vzdálenosti od městských center se zaměřením na udržitelný dopravní řetězec a omezení rozšíření měst (urban sprawl)

Krok 4 – Specifikace městských funkcí a zaměření sekundárních uzlů

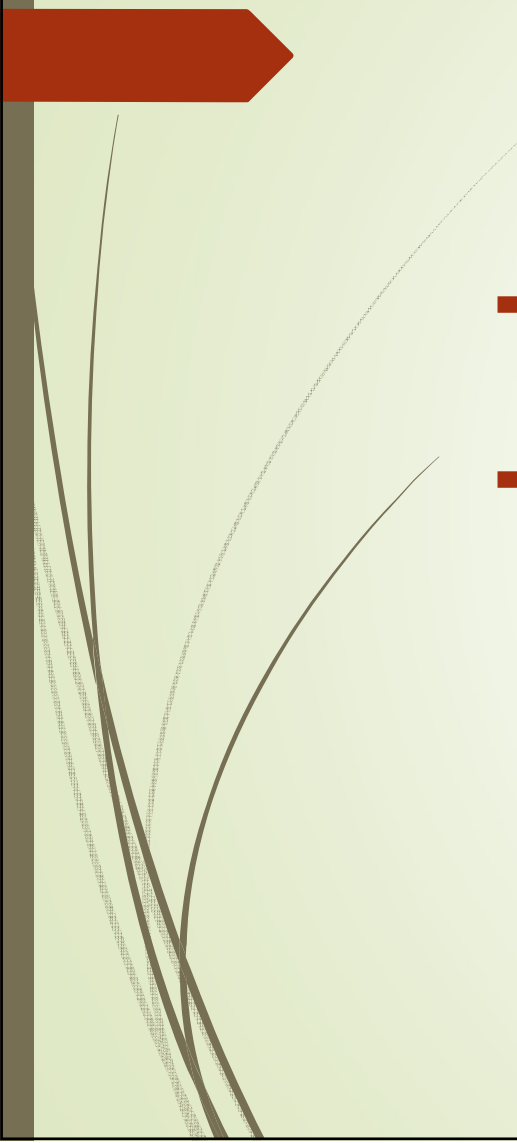
Krok 5 – Rámec pro vyvážený rozvoj venkovských oblastí

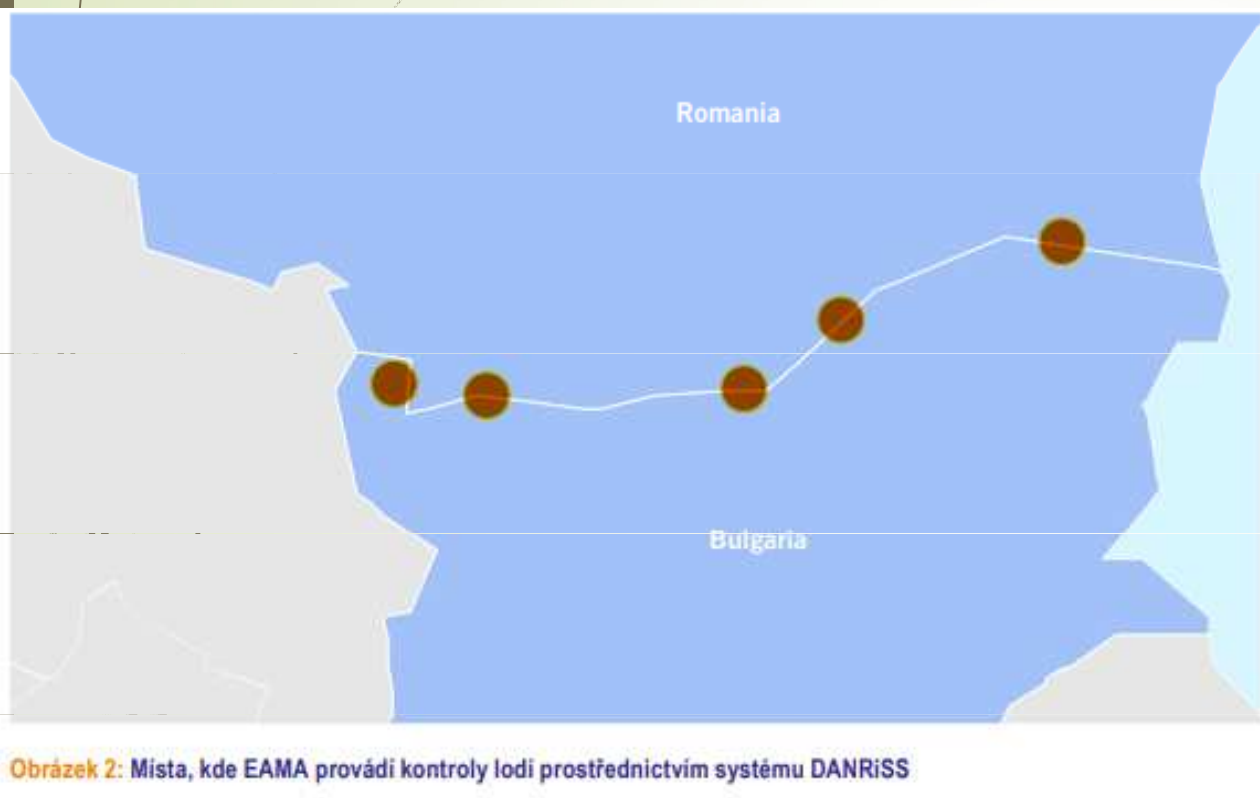
- ▶ vytvoření tří městských partnerství s cílem „zvýšit celkovou roli země na mezinárodní úrovni, generovat všechny druhy přínosů pro vnitřní prosperitu země a zlepšit kvalitu života v regionech“: **Vilnius-Kaunas, Šiauliai-Panevėžys a Klaipėda (pobřežní oblast)** (Aktualizace Komplexního plánu území Litevské republiky na rok 2021)
- ▶ potenciálem vysokorychlostní železnice Rail Baltica
- ▶ postupný proces spolupráce
 1. koordinace politických reakcí: dopad na trh s nemovitostmi, dojíždění do zaměstnání, přístup k vyspělým službám, kultuře a sportovním akcím.
 2. koordinace s okresními samosprávami, katalyzátor silnější spolupráce mezi hlavním městem a okresními městy
 3. aktivní zapojení dalších okolních obcí se zaměřením na posílení dopravních systémů
 4. sekundární uzly mohou definovat svou strategickou polohu prostřednictvím inteligentní specializace
 5. venkovské oblasti mohou být začleněny příspěvkem k celkovému udržitelnému rozvoji

PŘESHraniČNÍ FUNKČNÍ OBLASTI DEFINOVANÉ SPOLEČNÝMI VÝZVAMI (ESPON, 2019)

- ▶ vyvinut nový metodický návrh, testován pomocí případových studií Interreg V-A, výběr programů Interreg CBC z hlediska geografického a tematického rozsahu:
 - Německo–Nizozemsko, Švédsko–Norsko, Rumunsko–Bulharsko, Velká Británie–Irsko (Irsko–Severní Irsko, Irsko–Skotsko, Španělsko-Portugalsko)
- ▶ Různý dopad
 - programy RO, BG a ES, PT zaznamenaly větší dopad v oblasti **kulturního a přírodního dědictví**; zatímco program SE, NO zaznamenal spíše menší dopad
 - programy SE, NO a RO, BG zaznamenaly velký dopad na **přeshraniční mobilitu pracovních sil**.
 - Podobnosti lze nalézt v pozitivním dopadu programů CBC na **přeshraniční soudržnost a správu** – DE, NL a ES, PT
 - program DE, NL zaznamenal slabý dopad na **myšlení a povědomí občanů ve vztahu k Interregu a přeshraničním institucím**
 - v případě programů DE, NL a RO, BG byl zaznamenán slabší dopad také v souvislosti s některými aspekty **administrativních kapacit a správní spolupráce**, jako je spolupráce daňových úřadů, překážky v oblasti daní a sociálního zabezpečení (DE–NL) a kapacita správních orgánů poskytujících veřejné služby (RO, BG).

-
- ▶ územní dopad závisí na specifické intervenční logice projektu, která může jako podskupinu územního pokrytí programu CBC předpokládat velmi odlišné územní hranice
 - ▶ kladen důraz na spolupráci a „super přidanou“ hodnotu, tj. na to, že **tvorba hodnot založená na sjednocení nesouvislých akcí je větší než součet hodnot těchto akcí, pokud by proběhly samostatně**

Snížení neefektivnosti při kontrole plavidel / Marcela Glodeanu, Interreg V-A Rumunsko-Bulharsko

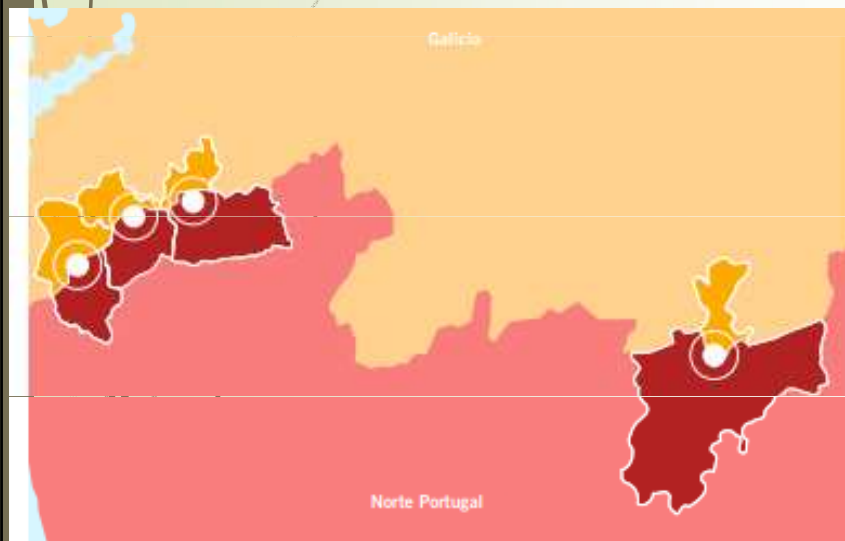
Obrázek 2: Místa, kde EAMA provádí kontroly lodí prostřednictvím systému DANRiSS

- Projekt DANRiSS – „Vypracování společné databáze a právního rámce pro kontroly lodí v rámci společného bulharsko-rumunského úseku Dunaje s rozhraním s národní říční informační službou (RIS)“
- cílem je dosáhnout zvýšené úrovně koordinace mezi bulharskou výkonnou agenturou pro námořní správu (EAMA) a rumunskou námořní správou (RNA)
- Výsledky, např.:
 - zvláštní harmonizovaná pravidla pro navigaci
 - integrovaný systém pro kontrolu lodí (softwarový balíček a vybavení elektronické databáze).

Využívání veřejných statků a služeb v Eurocities nezletilými osobami

Borja Navarro, Interreg V-A Španělsko-Portugalsko (POCTEP)

- ▶ mnoho projektů mezi obcemi po obou stranách hranic (partnerská města, oddělená jen hranicí, „Eurociudad“ / „Eurocity“
- ▶ Spolupráce GNP, EGTC Galiceji-Norte Portugal především s Tui-Valença, Chaves-Verín, Salvaterra-Monçao a Cerveira-Tomiño.
 - podporu sociální a institucionální soudržnosti a zlepšení životní úrovně místních lidí
 - využívání veřejných služeb a zařízení (kulturní, sportovní a dokonce i zdravotní zařízení) a vytvoření společných veřejných programů pro sport a kulturu nebo spolupráci ve vzdělávání
 - *V současné době vyžaduje menší překročení hranice (do 200 metrů), aniž by rodiče doprovázeli své dítě na kurz plavání, stejné povolení, jaké je třeba k jednoměsíční cestě do Polska nebo jiné země schengenského prostoru.*

Přesah sociální péče

Barbara Lugthart, Interreg Deutschland-Niederland

Obrázek 4: Vesnice propojené v rámci projektu KRAKE

- Důsledky demografického vývoje jsou v nizozemsko-německém příhraničním regionu stále znatelnější: dvojitá stárnutí
- německé vesnice často přistupují k problému tak, že se zaměří na postupy, zatímco nizozemské vesnice obecně dávají přednost použití praktických, rychlých řešení
- Koncept „podpora vesnice“: podpůrné kroky slouží jako spojovací článek mezi obyvateli, poskytovateli péče, obecním úřadem a dalšími odborníky a poskytují přístupné kontaktní místo, kde lze řešit otázky týkající se převážně péče
- společná žádost o dotaci pro příznivce vesnice nebo společné zřízení „trhu osobní péče“

Přeshraniční komunitní služby

McCandless John, Interreg Severní Irsko–Irsko–Skotsko (Spojené království–Irsko)

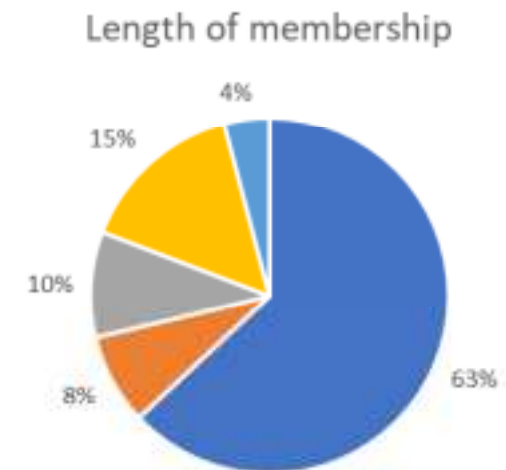
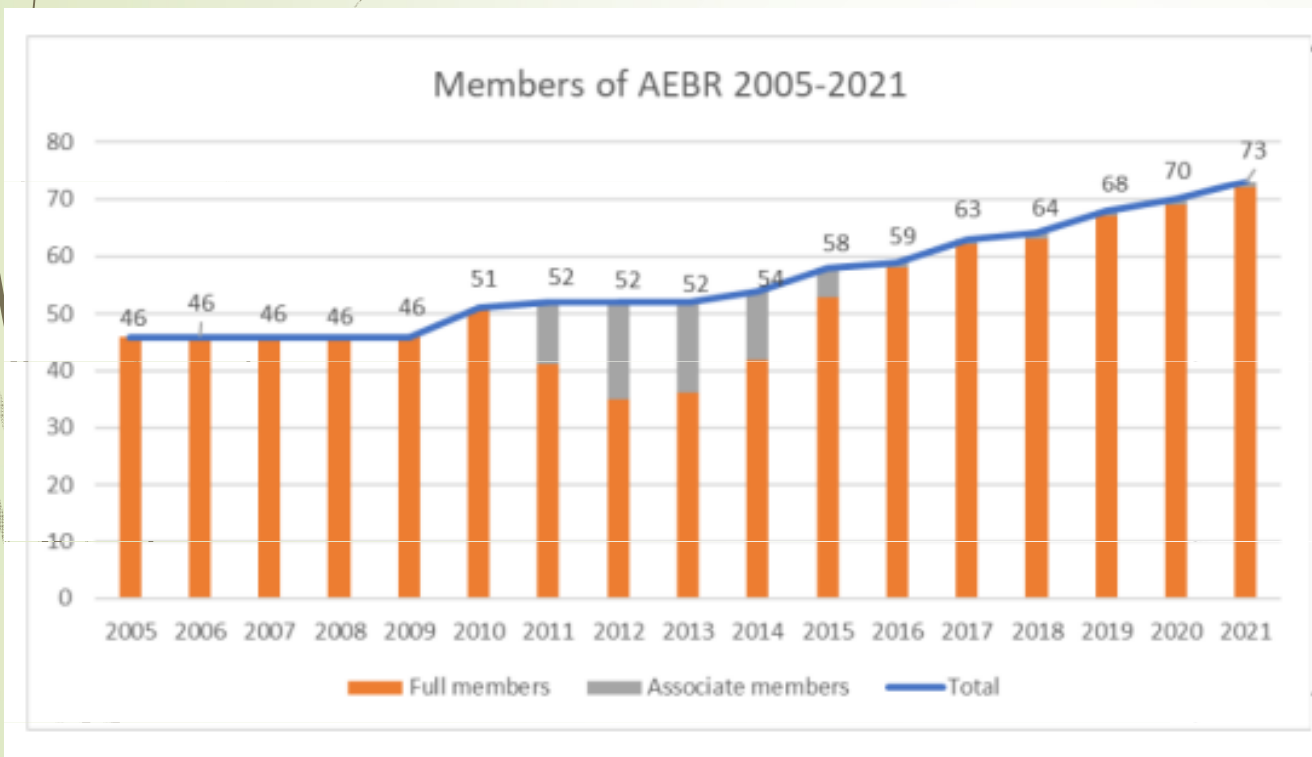

Figure 5: Pilots of the the cross-border 'Community Paramedic' project

- Cílem sjednocení vnitrostátních záchranných služeb Irské republiky, Severního Irska a Skotska za účelem zlepšení přístupu venkova ke zdravotní péči v rámci pilotních regionů
- součástí projektů spolupráce (CAWT) v oblasti zdravotnictví a sociální péče financované z programu EU INTERREG VA
- Komunitní péče zajišťovaná zdravotnickým personálem je nově vznikajícím modelem péče, který reaguje na rostoucí počet pacientů přepravovaných do nemocnic a na pohotovostní oddělení, přestože někteří z nich mohou být léčeni ve svých domovech nebo komunitách bez nutnosti návštěvy nemocnice
- V současné době probíhá pilotní projekt v irském městě Bunrana v hrabství Donegal, v Clones v hrabství Monaghan; v Severním Irsku v Castlederg v hrabství Tyrone a v oblasti Mid Argyll v západním Skotsku.

AEBR STRATEGY (2021)

Vývoj členské základny / délka členství

■ 15 years or more ■ 10 - 15 years ■ 5 - 9 years ■ 1 - 4 years ■ < 1 years

ÚZEMNÍ ROZLOŽENÍ / STATISTIKA

Type of border	Number of members
Borders between the New EU Member States	0
Borders between the Old EU Member States	25
<i>Bilateral borders</i>	24
<i>Multilateral borders</i>	1
Borders between the New and the Old Member States	23
<i>Bilateral borders</i>	15
<i>Multilateral borders</i>	8
EU Eastern External borders	13
<i>Bilateral</i>	8
<i>Multilateral</i>	5
Other EU External borders	8
<i>Bilateral</i>	6
<i>Multilateral</i>	2
Border between the non-EU countries	2
Other members	2
TOTAL	73

Type of organization	# of members	Total #
Cross-border organization (e.g. Euroregion, EGTC etc)	47	237
Region	20	1883 (Regions + LGs)
Chamber of Commerce	4	
Research organization	1	
Other	1	
TOTAL	73	